

DOI 10.24144/2077-6594.1.1.2022.254643
УДК 614.2-043.86

Слабкий Г.О.¹, Миронюк І.С.¹, Дудник С.В.²

Сучасні підходи до збереження здоров'я дітей у віці до п'яти років життя

¹ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
м. Ужгород, Україна

²Національний медичний університет
імені О.О. Богомольця, м. Київ, Україна

Slabkiy G.O.¹, Mironyuk I.S.¹, Dudnik S.V.²

Modern approaches to preserving the health of children under the age of five

¹Uzhhorod National University,
Uzhhorod, Ukraine

²National Medical University named after O.O.Bohomolets,
Kyiv, Ukraine

g.slabkiy@ukr.net, ivan.myronyuk@uzhnu.edu.ua, sv.dudnik@ukr.net

Вступ

За даними ООН та ВООЗ у світі значна кількість дітей помирає у віці до п'яти років життя, при цьому 46% з них – у перші 28 дні життя. ЮНІСЕФ та ВООЗ прогнозують, що при відсутності ефективних дій протягом 2017–2030 років помруть близько 60 мільйонів дітей у віці до п'яти років життя.

За роки незалежності в Україні відбулось зниження показника малюкової смертності та всіх її складових [1,2], проте рівень дитячої смертності майже у 1,5–2 рази продовжує перевищувати показники розвинених країн [3] з високим рівнем смертності дітей поза стаціонаром [4] та економічних втрат для держави [5].

За даними наукової літератури система медичного забезпечення дітей в Україні не в повній мірі відповідає сучасним потребам та рівню провідних країн світу [7].

Дане і обумовило актуальність даного дослідження.

Мета дослідження – визначити сучасні підходи до збереження здоров'я дітей у віці до п'яти років життя.

Матеріали та методи

Матеріалами дослідження стала система медико-соціальної допомоги дітям та показники смертності дітей у віці до п'яти років життя. В ході дослідження використано статистичний та бібліосемантичний методи та метод структурно-логічного аналізу.

Результати дослідження та їх обговорення

Базуючись на глобальних, європейських та міжнародних і вітчизняних документах обґрунтовано сучасні підходи до збереження здоров'я дітей у віці до п'яти років життя які представлені інноваційною системою медико-соціальної допомоги дітям до п'яти років в Україні (рис.).

Стратегічним напрямком цих підходів (системи) є

збереження здоров'я і зменшення смертності дітей у віці до п'яти років життя на сучасному етапі розвитку країни.

Тактичним напрямком системи є запровадження інноваційних багаторівневих функціонально-організаційних технологій в охороні здоров'я із використанням міжсекторальних підходів державних та недержавних секторів в рішенні визначеної проблеми.

Запропонована система включає п'ять рівнів (державний, галузевий, міжсекторальний, територіальний, сімейний), що забезпечує доступність, комплексність, етапність, наступність, якість медичної допомоги та запроваджує певні інноваційні структурно-організаційні елементи.

Для досягнення поставленої мети пропонується запровадження загальних принципів сучасного медичного менеджменту за всіма напрямками, безпосередньо:

- ефективне управління процесом організації медичної допомоги, інтеграція, планування, ресурсне забезпечення;

- інтегроване управління якістю медичної допомоги;

- передбачення та мінімізація ризиків при імплементації системи;

- формування у батьків відповідального ставлення до здоров'я дітей;

- дотримання прав людини та вимог законодавства у сфері протидії насильству.

На державному рівні пропонується прийняття низки законів та нормативно-правових документів, по забезпеченню фінансових, медичних, соціальних гарантій охорони материнства та дитинства. Оскільки смертність в неонатальний період має найбільший внесок в загальний показник смертності дітей віком до п'яти років життя на базі глобальної ініціативи ВООЗ «Кожна жінка, кожна дитина» пропонується прийняття Державної багатосекторальної програми з охорони матері та дитини та відповідних регіональних і територіальних програм із забезпеченням їх адекватним фінансуванням.

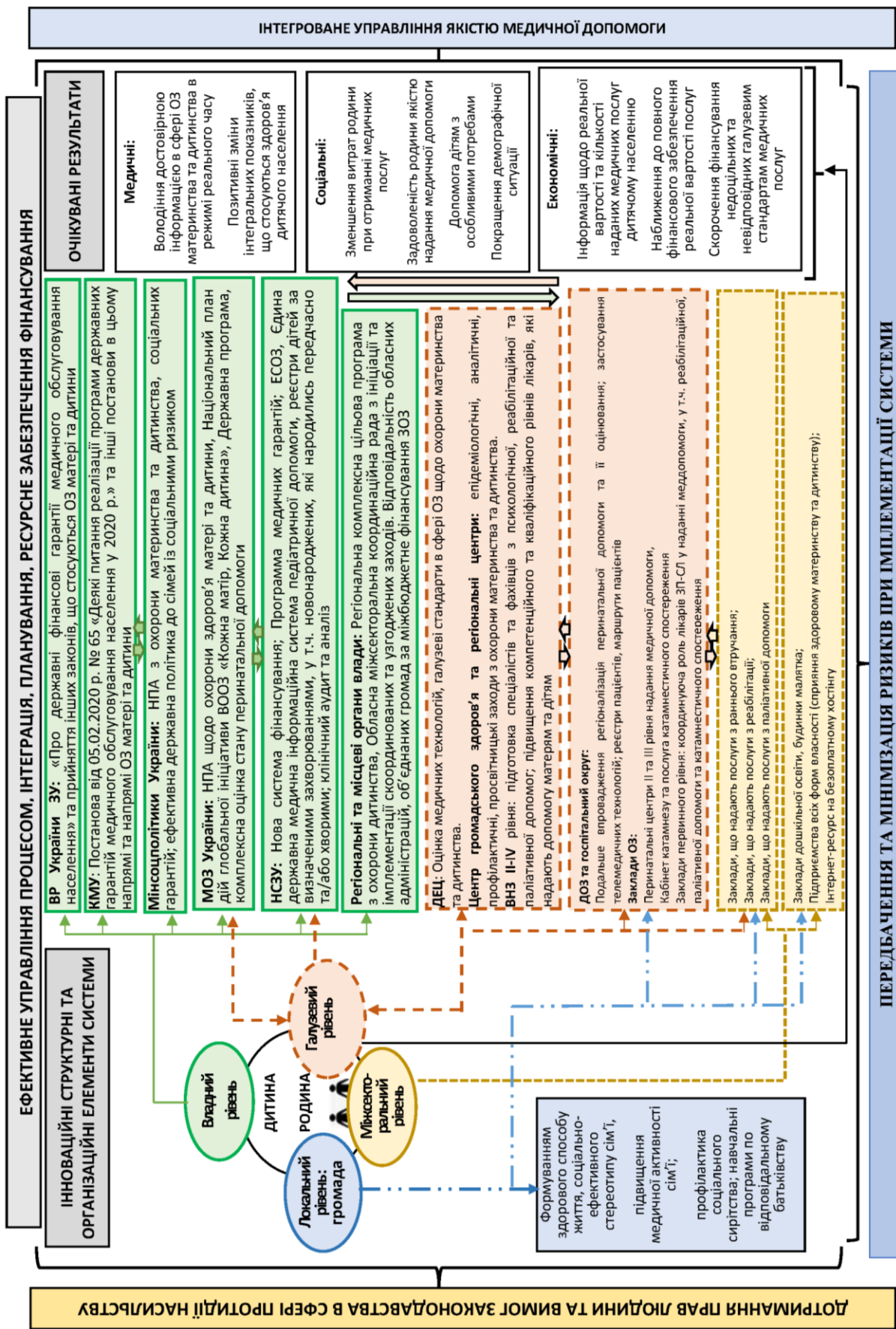

Рис. Інноваційна система медико-соціальної допомоги дітям до 5 років в Україні [6]

Складовими вказаних програм мають бути:

- забезпечення здорового початку життя (пакети «медична допомога при пологах», «медична допомога при складних неонатальних випадках»);
- покращання медичної допомоги на первинному рівні надання медичної допомоги, лікарі якого повинні забезпечувати як медичні послуги, так і координуючі функції забезпечення співпраці з усіма залученими до охорони материнства та дитинства учасниками процесу;
- запровадження на сучасному рівні нових для країни напрямів надання медичної допомоги, зокрема катамнестичного спостереження за хворими та передчасно народженими дітьми упродовж перших п'яти років життя, послуг з реабілітації, раннього втручання та паліативної допомоги.

Всі види медичної допомоги матерям та дітям мають бути стандартизованими та базуватися на даних з доведеною ефективністю.

З метою зниження смертності дітей і в першу чергу позалікарняної, важливим є надання інтегрованих послуг, що передбачає не тільки спільне фінансування закладів, які надають послуги, насамперед, з катамнестичного спостереження, раннього втручання, реабілітаційної та паліативної допомоги МОЗ України, Міністерством соціальної політики України, органами місцевого самоврядування та меценатами, але й залучення вказаних структур до організації та надання таких послуг на регіональному/місцевому рівнях.

Значне місце приділяється комунікаціям та просвітницькій роботі з родиною дитини, зокрема, формуванню відповідального ставлення батьків до забезпечення здоров'я дітей та здорового способу життя, соціально-ефективного стереотипу сім'ї, підвищенню медичної активності сім'ї; профілактиці соціального сирітства, допомозі дітям і батькам з економічно незабезпечених сімей через створення комплексної підтримки; навчанню батьків відповідальному батьківству; приділенню ефективної уваги матерям із числа уразливих груп населення.

На заклади системи громадського здоров'я в даній діяльності покладається здійснення моніторингу та оцінки стану здоров'я дитячого населення; профілактика інфекційних і неінфекційних захворювань, виявлення детермінант формування проблем здоров'я у дітей та забезпечення взаємодії з органами влади, закладами освіти та дослідницькими установами на умовах партнерства з визначених напрямків діяльності.

Важливе значення в запровадженні запропонованої системи по виконанню Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» від 19.10.2017 має бути достатній обсяг медичної допомоги та його адекватне фінансування в рамках пакетів «Медична допомога новонародженим в складних неонатальних випадках» та інші пакети медичних послуг, які стосуються медичної допомоги дитячому населенню країни.

Прогностично впровадження запропонованої інноваційної системи медико-соціальної допомоги дітям до 5 років життя в Україні матиме медичний, соціальний та економічний ефекти.

Запропонована система медико-соціальної допомоги дітям до п'яти років життя в Україні, яка скерована на зниження смертності дітей відповідає напрямам реформування національної медичної галузі та кращим світовим взірцям, що дає можливість рекомендувати її для впровадження у практику системи охорони здоров'я України.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням стану здоров'я дітей в умовах та після завершення війни з росією.

Висновки

Представлено сучасну систему медико-соціальної допомоги дітям до п'яти років життя в Україні, яка носить міжсекторальний характер та включає 5 рівнів (владний, галузевий, міжсекторальний, локальний/громада, сімейний); низку інноваційних структурно-організаційних елементів. Центральним елементом системи виступає дитина віком до п'яти років життя та її родина, що визначає її пацієнтоорієнтованість.

Обґрунтована система базується на міжнародних та національних документах із збереження здоров'я матерів та дітей, носить комплексний характер з імплементацією заходів глобальної ініціативи ВООЗ «Кожна жінка, кожна дитина» з впровадженням інтегрованої міжсекторальної послуги, що включає катамнестичне спостереження, послуги з реабілітації, паліативної допомоги та раннього втручання; дотримання прав людини та вимог законодавства в сфері протидії насильству, впровадження яких в комплексі матиме медичний, соціальний та економічний ефекти.

Література

1. Дудіна О. О., Моїсеєнко Р. О., Дудник С. В., Габорець Ю. Ю. Ситуаційний аналіз стану здоров'я дітей. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2017 рік. Монографія. / МОЗ України, ДУ "УІСД МОЗ України". Київ: Медінформ, 2018. С. 39–64.
2. Дудник С. В. Сучасні тенденції малюкової смертності в Україні. Україна. Здоров'я нації. 2016. № 4 (40). С. 32–37.
3. Дудник С. В. Порівняльна характеристика і сучасні тенденції рівня дитячої смертності в Україні, державах Європейського регіону та країнах пострадянського простору. Україна. Здоров'я нації. 2017. № 4 (45). С. 29–35.

4. Дудник С. В. Економічні збитки держави внаслідок малюкової смертності. Економіка і право охорони здоров'я. 2017. № 1 (5). С. 5–9.
5. Дудник С. В. Сучасний стан та тенденції смертності дітей поза стаціонаром. Україна. Здоров'я нації. 2018. № 4/1 (53). С. 98–104.
6. Дудник С. В. Обґрунтування інноваційної системи медико-соціальної допомоги дітям до 5 років в Україні: автореф. дис. док. мед. наук: 14.02.03; Харківський національний медичний університет. Харків, 2022. 34 с.
7. Слабкий Г. О., Дудник С. В. Щодо функціонально-організаційної системи попередження дитячої смертності. Впровадження сучасних досягнень медичної науки у практику охорони здоров'я України: матеріали VIII Міжнародного Медичного Конгресу (Київ, 17–19 квіт. 2019 р.). Київ, 2019. С. 6.

References

1. Dudina O. O., Moiseienko R. O., Dudnyk S. V., Haborets Yu. Yu. Sytuatsiyni analiz stanu zdorovia ditei. Shchorichna dopovid pro stan zdorovia naseleennia, sanitarno-epidemichnu sytuatsiiu ta rezultaty diialnosti systemy okhorony zdorovia Ukrainy. 2017 rik. Monohrafiia. / MOZ Ukrainy, DU "UISD MOZ Ukrainy". Kyiv: Medinform, 2018. S. 39–64.
2. Dudnyk S. V. Suchasni tendentsii maliukovoї smertnosti v Ukraini. Ukraina. Zdorovia natsii. 2016. № 4 (40). S. 32–37.
3. Dudnyk S. V. Porivnialna kharakterystyka i suchasni tendentsii rivnia dytiachoi smertnosti v Ukraini, derzhavakh Yevropeiskoho rehionu ta krainakh postradianskoho prostoru. Ukraina. Zdorovia natsii. 2017. № 4 (45). S. 29–35.
4. Dudnyk S. V. Ekonomichni zbytky derzhavy vnaslidok maliukovoї smertnosti. Ekonomika i pravo okhorony zdorovia. 2017. № 1 (5). S. 5–9.
5. Dudnyk S. V. Suchasnyi stan ta tendentsii smertnosti ditei poza statsionarom. Ukraina. Zdorovia natsii. 2018. № 4/1 (53). S. 98–104.
6. Dudnyk S. V. Obgruntuvannia innovatsiinoї systemy medyko-sotsialnoї dopomohy ditiam do 5 rokiv v Ukraini: avtoref. dys. dok. med. nauk: 14.02.03; Kharkivskiy natsionalnyi medychnyi universytet. Kharkiv, 2022. 34 s.
7. Slabkyi H. O., Dudnyk S. V. Shchodo funktsionalno-orhanizatsiinoї systemy poperedzhennia dytiachoi smertnosti. Vprovadzhenia suchasnykh dosiahnen medychnoi nauky u praktyku okhorony zdorovia Ukrainy: materialy VIII Mizhnarodnoho Medychnoho Konhresu (Kyiv, 17–19 kvit. 2019 r.). Kyiv, 2019. S. 6.

Дата надходження рукопису до редакції: 11.03.2022 р.

Мета: визначити сучасні підходи до збереження здоров'я дітей у віці до п'яти років життя.

Матеріали та методи. Матеріалами дослідження стала система медико-соціальної допомоги дітям до п'яти років життя. В ході дослідження використано статистичний та бібліосемантичний методи та метод структурно-логічного аналізу.

Результати. Обґрунтована та розроблена сучасна система збереження здоров'я дітей у віці до п'яти років життя, яка носить міжсекторальний характер та включає всі рівні державного управління. Вказане забезпечує доступність, комплексність, етапність, наступність, якість медичної допомоги.

Висновки. Запропонована система відповідає напрямам реформування національної медичної галузі та кращим світовим взірцям і рекомендується для впровадження в охорону здоров'я України.

Ключові слова: діти, здоров'я, збереження, сучасні підходи.

Goal of research: to define the modern approaches to preserving the health of children under five years of age.

Materials and methods. The system of medical and social aid to children under five years of life was used as research materials. Statistical and bibliosemantic methods and also the method of structural and logical analysis was applied in the course of study.

Results. A modern system for preserving the health of children under the five years of life is substantiated and developed, which is intersectoral in nature and includes all levels of public administration. This ensures accessibility, complexity, stageability, continuity, quality of medical care.

Conclusions. The proposed system corresponds to the directions of reforming the national medical industry and the best world models and is recommended for implementation in the healthcare of Ukraine.

Key words: children, health, preserving, modern methods.

Конфлікт інтересів: відсутній.

Conflicts of interest: absent.

Відомості про авторів

Слабкий Геннадій Олексійович – д.мед.н., проф., завідувач кафедри наук про здоров'я факультету здоров'я та фізичного виховання ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; пл. Народна, 3, м. Ужгород, Закарпатська обл., 88000, Україна.
g.slabkiy@ukr.net.

Миронюк Іван Святославович – д.мед.н., професор, декан факультету здоров'я та фізичного виховання ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; пл. Народна, 3, м. Ужгород, Закарпатська обл., 88000, Україна.
ivan.myronyuk@uzhnu.edu.ua.

Дудник Світлана Валеріївна – д.мед.н., професор кафедри менеджменту охорони здоров'я Національного медичного університету імені О.О. Богомольця; бульвар Тараса Шевченка, 13, м. Київ, 01601, Україна.
sv.dudnik@ukr.net.